

Összefoglaló

A monográfia központi témáját a mai Szlovákia területén 1850-1918 között működő természettudományi és orvosi társulatok publikációs tevékenysége képezi, különös tekintettel a biológiai és az orvosi-egészségügyi témakörökre. A munka első fejezete a tárgyalt kor politikai, gazdasági és társadalmi viszonyait vázolja – a tudomány magyarországi, mindenekelőtt szlovákiai (felső-magyarországi) állapotának és intézményes hátterének szemszögéből vizsgálva. A második fejezet a természettudományi és orvosi társulatok általános és magyarországi fejlődéstörténetét ismerteti meg az olvasóval. A harmadik fejezet konkretizálja az elmondottakat a mai Szlovákia területén 1850-1918 között működő társulatokkal kapcsolatban, leírva azok alapításának körülményeit, tagsági bázisát, tevékenységüket, és bemutatja a vizsgált társulatok jelentősebb személyiségeit is. A szerző érdeklődésének középpontjában elsősorban azok a társulatok állnak, amelyek kiadói tevékenységet is folytattak, évkönyveket és egyéb kiadványokat bocsátottak ki. Ilyenek voltak: a *Pozsonyi Orvos- Természettudományi Egyesület*, a *Selmecbányai Orvosi és Természettudományi Egyesület*, a trencsényi székhelyű *Trencsén-megyei Természettudományi Egyesület*, a *Nyitra Vármegyei Orvos-Gyógyszerészi és Természettudományi Egyesület*, továbbá az országos jellegű *Magyarországi Kárpát-Egyesület*, valamint a Zemplén-, Szepes- és Gömörmege területén működő szakmai orvos-gyógyszerészi társulatok. A monográfia központi fejezeteiben a szerző az említett társulatok szakmai tevékenységét vizsgálja, leginkább az orvosi és egészségügyi témaköröket figyelemmel kísérve, ezek ugyanis többnyire jelen voltak az egyes társulatok tevékenységében. A negyedik fejezet rámutat a társulatok által leginkább tárgyalt egészségügyi problémákra és az orvostudomány fejlődésének reflexiójára a társulatok közleményeiben. Külön fejezet tárgyalja a biológiai tudományok köréből vett témákat is, ugyanis elsősorban éppen ezek kutatásában értek el eredeti eredményeket az egyes társulatokban működő természettudósok. Az ilyen jellegű közleményekben, illetve a társulatok tudományos törekvéseiben figyelemmel kísérhető a biológiai tudományok fokozatos specializálódása is. A monográfia utolsó fejezete összegzi és általánosítja a vizsgált témakörökkel kapcsolatos megállapításokat.

(Preklad: RNDr. Miroslav Morovics, CSc)